

Svar på skriftligt spörsmål om de allmänna bibliotekens verksamhetsmöjligheter i en alltmer digitaliserad värld

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 405/2025 rd undertecknat av riksdagsledamot Miapetra Kumpula-Natri /sd m.fl.:

Hur ämnar regeringen säkerställa att de allmänna biblioteken kan genomföra sin uppgift enligt lagen om allmänna bibliotek att tillhandahålla en mångsidig och tidsenlig samling i den digitala miljön,

och hur ämnar regeringen säkerställa att de allmänna biblioteken kan erbjuda medborgarna jämlik tillgång till material, information och kulturellt innehåll i den digitala miljön?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Målet ”Utlåningsersättningen för e-böcker genomförs och inrättandet av ett nationellt e-bibliotek främjas” i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering har uppnåtts. Ersättningen för biblioteksanvändning av e-böcker och e-ljudböcker infördes hösten 2023 och kommunernas gemensamma E-bibliotek öppnades 2024.

E-biblioteket grundar sig på utvecklingsprojektet för ett gemensamt e-bibliotek för de allmänna biblioteken som inleddes 2021 och som genomfördes med specialunderstöd från undervisnings- och kulturministeriet. Dess centrala mål var att säkerställa jämlik tillgång till digitalt biblioteksmaterial i hela landet. Detta mål har uppnåtts utmärkt: 280 kommuner har anslutit sig till E-biblioteket och 97 procent av dem som bor i Finland omfattas av tjänsten.

I samband med att E-biblioteket startades bereddes en ändring av upphovsrättslagen, genom vilken bestämmelser om ersättning för biblioteksanvändning av e-böcker och e-ljudböcker fogades till lagen. I statsbudgeten reserverades permanent, betydande finansiering (en miljon euro) för ersättningarna. Modellen består av tidigare system, såsom biblioteksstipendier och utlåningsersättningar, med vilka man stöder författare.

Användarrättigheterna till e-material tryggas genom förhandlingar mellan biblioteken och förläggarna eller förmedlarna. Att tillhandahålla e-material är inte en lagstiftningsfråga. Lagstiftningen kan inte ålägga rättssinnehavarna att erbjuda biblioteken allt e-material. Utlåningen av tryckta böcker grundar sig på den begränsning av upphovsrätten som föreskrivs i 19 § i upphovsrättslagen, men användningen av e-böcker och e-ljudböcker förutsätter alltid rättssinnehavarens tillstånd. I Finland grundar sig ersättningen för

biblioteksanvändning av e-böcker och e-ljudböcker inte på internationella avtal eller EU-lagstiftning, utan är en nationell lösning. Därför är det nödvändigt att biblioteken och rättsinnehavarna förhandlar sinsemellan.

Målet med förhandlingarna är att säkerställa e-materialens tillgänglighet på skäliga villkor, hantera kostnaderna och skapa långsiktiga avtal som stöder både bibliotekens och förläggarnas mål. Det är viktigt att söka lösningar som också betjänar läsarna. Genom samarbete kan man utveckla hållbara modeller som främjar både respekten för upphovsrätten och bibliotekens roll som förmedlare av information.

Helsingfors 10.12.2025

Forsknings- och kulturminister Mari-Leena Talvitie